

MØTEBOK

SAK NR: 58/2009
SAKSBEHANDLER: Reidar Gran
Arkivnr.:

MØTEDATO: 7.12.2009
MØTESTED: Onstادتunet

SIGN: _____

Utskrift til

Fylkesmannen i Oppland
Øystre Slidre kommune
Norges fjellstyresamband

Vedlegg:

Utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark med tilliggende landskapsvernområder og naturreservater. Høringsuttalelse.

Øystre Slidre fjellstyre gir følgende uttalelse:

Som innledning vil fjellstyret bemerke:

- Naturverninteressene har i stor grad fått påvirke verneformer og vernegrenser, både etter egne initiativ og med bakgrunn i sentrale styringsdokumenter.
- Det har i liten eller ingen grad vært drøftet alternative verneformer i forhold til verneformålene, dvs. hva slags verneform som vil være tilstrekkelig, også utover Naturmangfoldsloven. De fleste sårbare arter som ligger til grunn for opprettelse av naturreservat vil i de fleste tilfeller dekkes svært godt gjennom landskapsvern.
- I forhold til at dette dreier seg områder som i kjent tid har vært brukt i forbindelse med forskjellige former for landbrukskultur, er verneformen nasjonalpark for streng. Området som helhet er best egnet for landskapsvern, mens noen svært sårbare områder kan vernes som naturreservat.
- Vern av dette området avviker sterkt fra andre nasjonalparker i Norge.

Primært mener Øystre Slidre fjellstyre at de områder som inngår i verneforslaget, og som er statsallmenning, i dag ivaretas både nå og for framtid på en tilstrekkelig god måte gjennom bestemmelser i fjellov, Plan- og bygningsloven, motorferdsellov m.fl. Fjellstyrene i Gausdal og Øystre Slidre, Statskog som grunneier, og de respektive kommuner har gjennom planarbeid og praktisk forvaltning av områdene, vist at de er i stand til å ivareta disse områder på en måte som fremmer samfunnsnyttig bruk av områdene i samsvar med nåværende aktuelt lovverk. Samtidig har det vært lagt stor vekt på å bevare områdene som sammenhengende utmarksområder, uten store inngrep.

Vedrørende de trusler som er nevnt i høringsdokumentet mener Øystre Slidre fjellstyre at det er lite sannsynlig at det innenfor foreslåtte verneområdet vil bli aktuelt med hyttebygging, nye veier, masseuttak eller kraftutbygging. Dersom det en gang i framtiden blir aktuelt med overføringslinjer for kraft gjennom fjellområder i Valdres eller Gudbrandsdalen, så vil det være store og ødeleggende inngrep uansett hvor de blir lagt. Og vil selv uten vernevedtak være svært lite velkomne i disse fjellområder. En trenger ikke å verne området for å hindre dette. Videre er motorisert ferdsel i disse statsallmenningene regulert gjennom en streng lov om motorferdsel og en konsekvent holdning av disse to kommunene. I statsallmenningene følges dette opp gjennom aktivt oppsyn. Fjellstyret ser imidlertid at eventuelle inngrep gjennom bygging av telekommunikasjonsmaster, i større grad gis beskyttelse gjennom et vernevedtak.

Fjellstyret ser at verneprosessen er kommet så langt at det er lite sannsynlig at fjellstyrets primære syn på saken, får gjennomslag. Fjellstyret fremmer derfor ikke forslag om at alle berørte områder i Øystre Slidre tas ut av verneplanen.

Øystre Slidre fjellstyre vil nedenfor fremme forslag for å begrense verneforslagetets negative virkning på utnytting av allmenningsrettene jf Fjelloven, og aktivt friluftsliv, samtidig som vi mener at våre forslag ikke vil redusere verneformålene.

Verneformer og Vernegrenser

Nasjonalpark:

Grensen for nasjonalpark må trekkes østover i det området som omfatter Haldorbu Fellesdrift i Øystre Slidre. Grenseendring vises på kartvedlegg.

Begrunnelse:

-Fra opprettelsen på 1960-tallet har Haldorbuhavna vært et svært viktig bidrag til utnyttelsen av utmarksbeite i Øystre Slidre. Det er stort behov for vedlikeholdsarbeid på svært lange gjerder. Bruken av området er 100 % dugnadsarbeid av dyreeiere. Videre drift er helt avhengig av at mange brukere ser nytten i å delta i dette arbeidet. Det er derfor svært viktig at det ikke blir lagt unødvendige restriksjoner på bruken.

-Verneforslaget legger opp til tre forskjellige vernekategorier i Haldorbuhavna. Fjellstyret ser dette som meget uheldig. Ved å legge den mest aktivt brukte delen av havna under et landskapsvernregime, vil det være enklere å motivere for videre drift av havna.

-Verneverdiene og utfordringen med motorisert ferdsel vil i tilstrekkelig grad bli ivaretatt gjennom landskapsvern.

-Behov for tynning og beitekultivering i bjørkeliene i Haldorbuområdet. Dette er ikke forenlig med gjeldene forskrift for nasjonalpark, men må bli godt ivaretatt gjennom forskrift for landskapsvern.

Fullsenn landskapsvernområde (LVO):

Grensen må trekkes øst for alle stølsområder med unntak av Storeskag, god arrondering og grensedragning blir ellers vanskelig. Grenseendring vises på kartvedlegg.

Begrunnelse:

Alle er enige om at det er aktiv stølsdrift gjennom noen hundre år som har skapt det åpne kulturlandskapet i fjellet som nå er foreslått vernet. Etter 1945 er det etablert bare få nye støler, mens drifta på mange støler er redusert eller nedlagt. Mindre aktiv bruk har ført til at beite- og slåttemarken gror igjen. Et av formålene med å verne stølsområdene er nettopp de verdier som er skapt gjennom århundrer bruk. For minst å opprettholde dagens bruk, eller helst øke beitebruken, vil det være helt grunnleggende at det ikke legges noen hindringer i veien for dette. Selv med tilpassede forskrifter, kommer en ikke utenom at støls- og beitebrukerne, etter et vernevedtak må forholde seg til et nytt forvaltningsorgan. Dette vil komme i tillegg til de eksisterende. Dette vil igjen bety at en driftsform som fra før er krevende, vil bli mer krevende. Dette kan igjen være det "lille" som skal til for at en gardbruker legger om fra mjølkedrift til annen drift, eller legger ned all drift. Et vern av stølsområder kan dermed framskynde nedleggelse av stølsbruken. Dette er det motsatte av det som er ønskelig. Dette er hovedgrunnen til at fjellstyret mener at stølsområdene ikke bør inngå i LVO.

Fjellstyret mener det er viktig å ta vare på stølsområdene for ettertida, samtidig som de får utvikle seg i forhold til de behov som aktiv landbruksdrift krever, til enhver tid. Aktivt landbruk på støler har ikke i noen sammenhenger vært en trussel mot kulturvern, snarlig begrunnelser for, og fremmet det. Den største trusselen i dag, slik fjellstyret ser det, er de store økonomiske verdiene stølene vil få ved evt. omdisponering til fritidsbebyggelse og dermed gjøres fritt omsettelige. Da blir stølsmiljøa borte. Det ødelegger raskt grunnlaget for landbruksdrift på støler.

I denne sammenheng er alle støler viktige. Et vern omfatter bare en del av stølene. En bevisst forvaltning etter Fjelloven og Plan og bygningsloven vil derfor være de beste redskaper i så henseende.

Yddin naturreservat (NR):

Beliggenhet i forhold til støls- og beitebruk, og verneformål i forhold til artsvern, tilsier at hele dette området ville bli svært godt ivaretatt gjennom landskapsvern.

Fjellstyret tar heller ikke her stilling til verneverdier på privat område, og uttaler derfor et ønske om at området som ligger øst for stien mellom Bergastølen og Nørre Trollåsen tas ut som naturreservat. Det vil ikke si at vi ikke vurderer resten av det foreslåtte området på samme måte. Dersom fjellstyret heller ikke får gjennomslag for dette synspunktet, vil vi gå sterkt inn for at Etna og alt areal øst for Etna tas ut verneplanen som naturreservat. Grensen må trekkes lenger bort fra Bergastølen. Grenseendringer vises på kartvedlegg.

Begrunnelse:

- Det finnes etter fjellstyrets syn, i dag ingen trusler mot dette området. Oppgitte verneverdier for området øst for nevnte sti, vil i tilstrekkelig grad ivaretas gjennom landskapsvern.
- Arten Finnmarkstarr som tillegges stor vekt for å verne dette området, forekommer også i andre deler av planområdet. I tillegg nevnes det spesielt i KU, at "*potensialet for forekomst på andre lokaliteter i området er stort, bl.a. langs Folda, Etna ovenfor Etnsenn og Trollåsåne som drenerer til Yddin.*" Det kan virke som om grunnen til at dette området er funnet viktig for arten Finnmarkstarr, er at området er registrert botanisk. Det kan ut ifra KU virke som sannsynlig at arten ville bli funnet andre steder dersom det gjennomføres registreringer. Selv i et landskapsvernområde vil denne arten være godt beskyttet. Den største trusselen mot arten er sannsynligvis drenering av myrområder, noe som er uaktuelt i LVO.
- Forskrift for naturreservat vil legge sterke og unødvendige begrensninger for drift av Haldorbuhavna, og for fellesbeitet til stølsbrukere på Etnestølen. Etna elv utgjør del av inngjerding for disse to havningene og må derfor utgå som naturreservat.

Hovssjøen Naturreservat (NR):

Fjellstyret går primært inn for at Hovssjøen naturreservat tas ut av planen. Dersom det likevel blir vernet, må Hovssjøen og Midtvatn tas ut av reservatet. Grensen mot Lislebufeten må trekkes lenger unna. Fjellstyret foreslår i så fall at reservatet omdøpes til "*Høvssjømyradn naturreservat*". Grenseendringer vises på kartvedlegg.

Begrunnelse:

- Områdets kvaliteter er ikke truet av noen form for utbygging. Ferdselen i området er størst om vinteren pga. oppkjørte skiløyper. Om sommeren er det i dag liten ferdsel og forstyrrelser av fuglelivet. Områdets beliggenhet og beskaffenhet vil langt på vei verne seg selv, uten vern etter naturmangfoldloven.
- Dersom området vernes likevel, vil det være uheldig å legge avgrensning av naturreservatet så nært det stølsområdet i landet som har størst landbruksaktivitet.
- Som argument for å trekke reservatgrensa så nær stølslaget Lien, brukes tilstedeværelse av dobbeltbekkasin (leikområde). I litteratur om arten finnes ingen begrunnelse for å verne dobbeltbekkasins leveområder gjennom vern som NR. Tvert i mot er nærhet til aktive stølsområder nevnt som viktige leveområder for dobbeltbekkasinen, og nedgang i stølsbruk kan være en av flere mulige grunner for bestandsnedgangen. Det er ingen ting som tyder på at livsbetingelsene for dobbeltbekkasinen blir bedre om leveområdet inkluderes i et naturreservat.
- Stølslaget Lien har søkt om å få gjennomføre kultiveringstiltak for å bedre utmarksbeitet rundt Lien. Alle parter er positive til tiltaket. Dersom tiltaket gjennomføres kan bevaring av dette leikområdet til dobbeltbekkasin inngå som del av et beitekultiveringstiltak. Bevaring av en art ut ifra dette synspunkt vil medføre større forståelse for vern generelt blant stølsbrukere. Dette kan gjennomføres uten at stølslaget Lien inngår i LVO. Dersom tiltaket ikke gjennomføres vil heller ikke leikområdet være truet.
- Horndykker er lokalisert til annen del av NR og vil ikke rammes, om Hovssjøen, Midtvatnet og alt areal nord-øst for disse, blir tatt ut av NR.

Verneforskrifter

Fjellstyret mener det under prosessen har skjedd en positiv dreining av forskriftsinhold, i retning av at området skal brukes. Fjellstyret mener forskriftsinholdet kan tøyes mye mer til fordel for bruk, ferdsel og avbyråkratisering, uten at det vil redusere vernekvitetene. Dette er viktig for å få respekt for vernet. En må skille mellom aktiviteter som vil virke negativt på verneformålet, og aktiviteter som ikke påvirker, eller kanskje bare virker positivt i forhold til verneformålet.

Ovenfor har fjellstyret foreslått endringer av verneformer og vernegrenser. Likevel vil fjellstyret nedenfor kommentere forslag til forskrifter ut i fra framlagte verneformer og forslag til vernegrenser.

Forskrift om nasjonalpark (NP):

§ 3 pkt 2.3: Nytt punkt 2.3.e: ”*Tynning og beitekultur i bjørkeliene i haldorbuområdet*”. (Det må åpnes for å kunne søke om tillatelse til dette dersom vernestatus ikke endres til LVO)

§ 3 pkt 6.3 b: Unntaket må også gjelde for nytt punkt 2.3.e.

For øvrig mener fjellstyret at følgende underpunkt under 6.3, må flyttes til punkt 6.2: c), e), g), h), j), l), m). Alle punkt bør ha følgende tilføyelse: ”Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring”. Ved å flytte disse punkt fra 6.3 (tillatelse etter søknad), til 6.2 (direkte hjemmel) vil aktiviteter det normalt bør gis dispensasjon til, bli avbyråkratisert. Alle kjørefor mål som i dag er direkte hjemlet i motorferdselloven, må fortsatt være det, uten at det må søkes om dispensasjon. Ved å innføre rapporteringsplikt oppnås det samme, nemlig at en får kontroll med kjøringen. Det vil i seg selv virke begrensende.

Forskrifter Landskapsvernområde (LVO):

§ 3 pkt 1.3: Det må åpnes for nyutvisning av støler. Det er et urimelig inngrep at det blir forbud mot nyutvisning av støler i 19 av allmenningens stølsområder.

§ 3 pkt. 1.3 g): Det må åpnes for dyrking i alle områder som er aktuelle for dette, også utenfor stølsområder. Det foreligger dyrkingsplan for statsallmenningen som ble laget i 1986. Denne kan legges til grunn.

§ 3 pkt 6.3

Fjellstyret mener at følgende underpunkt under 6.3, må flyttes til punkt 6.2: b), d), g), h), l) og m). Alle punkt bør ha følgende tilføyelse: ”*Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring*”. Ved å flytte disse punkt fra 6.3 (tillatelse etter søknad), til 6.2 (direkte hjemmel) vil aktiviteter det normalt bør gis dispensasjon til, bli avbyråkratisert. . Alle kjørefor mål som i dag er direkte hjemlet i motorferdselloven, må fortsatt være det, uten at det må søkes om dispensasjon. Ved å innføre rapporteringsplikt oppnås det samme, nemlig at en får kontroll med kjøringen, og det vil virke begrensende.

Forskrifter naturreservat (NR)

§§ 3c/4g: Det er unødvendig å ha restriksjoner for slipp av hund utenfor den tiden sårbare fuglearter oppholder seg i området, for eksempel i perioden 1.10.-1.4.

§§ 4h (Yddin) og 4 i (Hovssjøen): Fjellstyret foreslår at datobegrensning tas ut. Bruk av båt/kano/kajakk til vanlig uorganisert friluftaktivitet bør det i utgangspunktet åpnes for, uten at det stilles krav om at det må fiskes. I stedet bør det innføres en bestemmelse som gir forvaltningsmyndigheten muligheter for å stenge for slik ferdsel, dersom det viser seg å bli en trussel mot verneformålet. Slik bestemmelsen nå er formet, vil den være svært krevende å håndheve.

§ 4 i for Yddin og § 4 j for Hovssjøen.

I ”forskrift og brannforebyggende tiltak og tilsyn” står det bl.a: ”*Med unntak av brenning som nevnt i annet ledd er det i tidsrommet 15. april - 15. september forbudt å gjøre ild i eller i nærheten av skogmark uten tillatelse fra kommunen...*”. Det generelle bålforbudet gjelder ”i eller i nærheten av skogmark”, og ikke generelt i all utmark i fjellet. Innskjerpning av bestemmelser om bålbrenning går

derfor mye lengre enn å utvide perioden med 15 dager, slik det vises til på side 34 i forslag til forvaltningsplan.

Spesielle høringstemaer som ikke er omtalt ovenfor:

Navn på verneområdet: ”

Fjelldokka NP

Fullsenn LVO

Kjølaåne NR

Høvssjømyradn NR (dersom naturreservatet ikke tas ut av planen).

Veier og kjørespor

For LVO må det åpnes for å anlegge nye veier i landbrukssammenheng. Slike tiltak må konsekvensutredes. Aktuelle strekninger som vil effektivisere mjølkekjøring, er Fullsennlie-Ranheimstølen og Etnelie-Rognsfeten. Fjellstyret mener det er fordel med å bygge disse veger i forhold til landbruksdrift. Men ser at det også er ulemper ved at trafikken vil øke, og da spesielt etter et vernevedtak. Økt trafikk kan både ha positive og negative sider.

Foreløpig kommentarer til forvaltningsplanen (FP):

Forvaltningsplanen, i den formen den foreligger, er ikke egnet for høring nå. Det er viktig at en forvaltningsplan i form av en ”plan” må utarbeides og sendes på høring så tidlig som mulig i 2010. Utkast til forvaltningsplan kan være et greit utgangspunkt for en mer strukturert plan. En forvaltningsplan må være klart forankret i forskrifter, og bli utarbeidet i nært samarbeid med bruksinteressene. Forvaltningsplanen må minimum revideres hvert 5. år.

Bruksinteresser:

Et vernevedtak vil automatisk virke konserverende, dersom det ikke gjøres en aktiv innsats for å få en motsatt virkning. Det er viktig at det i forvaltningsplanen blir tydeliggjort gjennom planlegging og tilrettelegging, at det er ønskelig at området fortsatt skal ha en aktiv bruk, nå og i framtida. Dette vil særlig gjelde landbruk, men også i sammenheng med friluftsliv.

Det er et paradoks at områdets verneverdier som er skapt og fortsatt skal skapes gjennom daglig bruk, vil bli vanskeliggjort ved et vernevedtak.

Klimaendringer og overgjødning av nitrogen vil mest sannsynlig øke hastigheten på gjengroing av fjellområdene. Dette må det i en forvaltningsplan tas høyde for å gjøre tiltak imot. På en annen side vil høyere temperatur forlenge beitesesongen og øke mulighetene for dyrking av jord i fjellet. Dette vil være positivt i sammenheng med et framtidig behov for matproduksjon. Dette må det også tas høyde for, slik at det blir lagt til rette for å utnytte disse ressursene.

-En forvaltningsplan må åpne for en praktisering av forskriftene som muliggjør driftsmuligheter i stølsområdene uten at dette blir en byrde for stølsbrukere og brukere av beite og tilleggsjord. Dette gjelder spesielt LVO men også NP. Dette må gjennomsyre planen dersom vernet ikke skal bli en stor belastning for landbruksdrifta, og må ta særlig hensyn til mulighetene gitt i Fjellov m/forskrifter.

-SNO er i FP tillagt en detaljert rolle ved ”Utfrakt av syke og skadde dyr”. Det kan stilles betydelige spørsmål vedr. at SNO allerede i utkast til forvaltningsplan er gitt myndighet på slikt detaljeringsnivå. Dette er neppe i tråd med sentrale føringer.

Naturoppsyn:

I forvaltningsplanen vises det til punkt c i verneplanen. Der står det svært lite om det oppsynskorpset som eksisterer i dette området i dag, og som vil utgjøre en betydelig ressurs også etter et vernevedtak. Dette må grundig beskrives i en forvaltningsplan. Det må legges mye forberedende arbeid i å unngå konflikter mellom de forskjellige etater som skal ivareta regelverket etter et vernevedtak. Erfaringer

fra andre vernede områder må legges til grunn. Det må legges opp til at gode intensjoner ved utøving av evt. vernevedtak ikke blir svekket av dårlig samhandling. Fjellstyret forventer at forskrift og forvaltningsplan får en lokal og handlingsorientert utforming i tråd med gjentatte sentrale føringer, avtaler mellom ulike parter m.v..

*Fjelloppsynets arbeidsoppgaver på statsallmenning kan beskrives på følgende måte:
Arbeidsoppgavene til fjelloppsynet går fram av standard instruks for fjelloppsyn:*

Fjelloppsynets viktigste oppgaver er:

- 1. Fjelloppsynet skal ivareta bestemmelsene gitt i eller i medhold av fjelloven og utføre nødvendig saksbehandling for fjellstyret.*
- 2. Fjelloppsynet skal føre tilsyn med statsallmenningen for staten som grunneier etter nærmere prioriteringer gitt av Statskog SF. Fjelloppsynet kan etter nærmere avtale med Statskog SF gis fullmakt til å representere grunneier.*
- 3. Fjelloppsynet skal føre kontroll med at lovene nevnt i lov om statlig naturoppsyn § 2 og bestemmelser gitt i medhold av disse, blir overholdt. For dette gjelder Nasjonal instruks for naturoppsyn gitt av Direktoratet for naturforvaltning (DN) v/statens naturoppsyn.”*

Fjelloppsynet vil også etter et vernevedtak ha mye av de samme arbeidsoppgaver som i dag. De vil når de er ute i felten, krysse vernegrensene i sitt daglige virke. Oppsyn, informasjon, tilrettelegging og skjøtsel i forhold til verneregler vil komme i tillegg til eksisterende arbeidsoppgaver. Det vil være å sløse med samfunnets ressurser dersom fjelloppsynet ikke utnyttes fullt ut.

Oppsynsbehovet i verneområdene må kartlegges tidlig i prosessen med en forvaltningsplan. Dersom SNO får et oppsynsansvar i dette nye verneområdet, må det skje som en koordinerende rolle. Oppsynet må baseres på de lokale oppsynsordninger som eksisterer, og det skal kjøpes tjenester av disse.

Forvaltningsmyndighetene må tildeles ressurser til å løse de arbeidsoppgaver som skal utføres; oppsyn, tilrettelegging, informasjon, skjøtsel og lignende. Tjenestekjøpet må være fortutsigbart og langsiktig.

Motorferdsel i området er i flere sammenhenger i plandokumentene beskrevet som en utfordring, og skal reguleres/redueres. Det må da være et viktig poeng at fjelloppsynet, som på vinteren har ansvar for oppsyn/tilsyn med hele statsallmenningen, på samme turen skal utføre oppsyn med vernereglerne. Det bør være viktig for vernemyndigheten at motorisert ferdsel i sammenheng med forvaltning/oppsyn blir så effektiv som mulig, og dermed reduseres.

Forvaltningsmodell.

Fjellstyret mener det nå er viktig å innføre den nye skisserte forvaltningsmodellen med interkommunale forvaltningsorgan som skal sørge for en helhetlig forvaltning av verneområdene. Dette organet har beslutningsmyndighet. Fjellstyret går sterkt inn for at det interkommunale forvaltningsorganet får arbeidsgiveransvaret for nasjonalparkforvalteren som skal fungere som sekretær for organet. Denne/disse stillingene må få sin plassering i lokalmiljøet. Dette blir da et enhetlig system som må få tilført tilstrekkelige økonomiske midler for å løse alle oppgaver som ligger innenfor forvaltningsorganets mandat. Andre løsninger blir svært kompliserende.

Avsluttende bemerkninger:

-Gardsbruk med allmenningsrett i statsallmenningene blir like sterkt berørt av et vern som gardsbruk med rettigheter i sameiger. Det er derfor ingen grunn til å verne statsallmenningsgrunn, framfor privat sameiegrunn.

-Fjellevens § 3 er fjellstyrets formålsparagraf: *"Fjellstyret skal administrere bruken og utnyttinga av rettar og lunnende i statsallmenningen så langt ikkje anna er fastsett i eller i medhald av lov. Det skal arbeide for å sikre at allmenningen vert brukt på ein måte som fremjar næringslivet i bygda og tek vare på naturvern- og friluftsiinteressene."* Fjellstyrene har gjennom sin forvaltningshistorie vist stor interesse for å ivareta naturverdiene og friluftslivsinteressene i statsallmenningene.

-Fjellevens med forskrifter, og Plan- og bygningsloven innehar viktige funksjoner som ikke ivaretas av vernelovgivning. Lovgivningen med forskrifter i forhold til vern vil komme i tillegg. Faren for økt byråkratisering er meget stor. Det vil bli en stor utfordring å få til en effektiv forvaltning av bl.a. bruksretter, etter et eventuelt vernevedtak.

Enstemmig.